

Remissvar till delbetänkande från Miljömålsberedningen med förslag om en klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige, SOU 2016-47, del 1
Från föreningen Skydda Skogen

Först tre övergripande synpunkter:

1) Är fortsatt ekonomisk tillväxt möjlig?

Utredningen har som mål att Sverige kraftigt ska minska sina koldioxidutsläpp och fasa ut fossila bränslen samtidigt som ekonomin fortsätter växa. Men är detta möjligt? Historiskt har perioden av exponentiell ekonomisk tillväxt sammanfallit med den stora tillgången på lättillgänglig energi från fossila bränslen. Oljeproduktionen kommer att minska framöver (pga "peak oil") även om vi inte fasar ut den av klimatskäl. Om vi inte längre har fossila bränslen står hoppet till teknikutveckling för fortsatt materiellt välstånd och tillväxt, men det finns inga garantier för att det är möjligt! Vi sätter då vår lit till teknik som ännu inte finns och kanske aldrig blir verklighet, särskilt som mycket "uthållig och förnybar" teknik idag är beroende av infrastruktur som drivs av fossil energi och ändliga resurser. Ekosystemen är visserligen förnybara genom energin från solen, men de kan inte producera den exponentiellt växande mängd energi och resurser som krävs för fortsatt ekonomisk tillväxt, inte utan att vi förstör ekosystemen (inklusive oss själva).

Alltså: Miljömålsberedningen borde också titta på ett scenario där Sverige tvingas minska sin energi- och resursanvändning och ha ekonomisk "nerväxt".

2) Rättvis fördelning av resurser

Ekonomisk ojämlikhet ökar idag i Sverige och i världen. Det är de som är rikast som orsakar störst utsläpp av växthusgaser, samtidigt som det är de fattigaste som lider mest av konsekvenserna. Detta är en farlig utveckling och kommer förmodligen leda till ett instabilt och konfliktfyllt samhälle, både inom Sverige och i världen i stort (bortsett från att det är moraliskt tvivelaktigt). Därför är det främst de som nu släpper ut mest som borde minska sina utsläpp, och klimatpolitiken borde inkludera ett starkt fokus på rättvis fördelning av resurser.

3) Motverka befolkningsökning

Miljömålsberedningen lägger allt krut på att minska utsläppen per person, men det finns också ett annat sätt att minska mänsklighetens påverkan på klimatet: att minska den framtida befolkningen, så att vi tillsammans konsumerar mindre energi och resurser. Utredningen tar upp ökad världsbefolkning som en faktor, men inte som något som går att påverka. Men det går i högsta grad, genom att lägga resurser på:

- bra tillgång till familjeplanering, preventivmedel och abort,
- stärkta rättigheter och utbildningsmöjligheter för kvinnor så att det är möjligt för dem att välja att skjuta upp barnafödande, skaffa färre barn, eller ägna sig åt andra saker i livet.

Se t ex [1]. Sverige borde arbeta för att genom bistånd förbättra dessa saker i de delar av världen där kvinnor föder många barn, och vi får inte tappa dessa saker på hemmaplan heller.

Med utredningens språk är detta en mycket kostnadseffektiv åtgärd för att minska klimatförändringarna.

Skydda Skogen ställer sig också bakom synpunkterna i de särskilda yttrandena från bl a Jens Holm, Lovisa Hagberg och Johanna Sandahl om att utredningen borde:

- ha högre ställda mål som är i linje med 1,5-gradersmålet,
- inkludera mål och styrmedel för de konsumtionsrelaterade klimateffekterna,
- ha hårdare mål och styrmedel för att minska utsläppen från flyg.

Nu till synpunkter på större detaljnivå, främst om skog.

Som det är nu räknas utsläpp från skogsbruk och skogsprodukter ihop med skogens upptag av koldioxid. Dessa borde redovisas separat - då blir det tydligare vilka åtgärder som kan göras för att öka kollagret i skogen och minska skogsrelaterade utsläpp. Denna sammanslagning döljer även de negativa effekterna av att bränna skogsbiomassa.

Utredningen vill främja ökad användning av biobränslen från skog för att ersätta fossila bränslen, med tanken att detta ska leda till minskade koldioxidutsläpp till år 2045. Men detta är en feltanke. Visserligen är det bättre på lång sikt (några hundra år) att bränna trä än fossil olja, eftersom oljan tillför ny kol till kolcykeln, medan träden i skogen växer upp igen. Men det är inte bättre på kort sikt (till år 2045), eftersom en skog har lång omloppstid. Se t ex [2,3,4,5]. Det korta tidsperspektivet är viktigt eftersom feedback-mekanismer kan göra att klimatförändringarna blir oåterkalleliga om vi inte minskar utsläppen nu. Detta betyder **inte** att vi är för fortsatt användning av fossil olja framför biobränslen från skog, bara att båda är lika dåligt på kort sikt. Konjunkturinstitutet skriver: "Idealt skulle alla utsläpp av koldioxid skattebeläggas, även de som härrör från förbränning av biomassa, samtidigt som bidrag ges till lagerhållning av kol." [6] och vi håller med om detta.

Utredningen använder frasen "hållbart skogsbruk" om det svenska skogsbruket. Vi vill understryka att det svenska skogsbruket faktiskt inte är hållbart, enligt statliga utredningar. Naturvårdsverket säger t ex i sin rapportering till FN-konventionen om biologisk mångfald: "För närvarande är skogsbruket inte långsiktigt hållbart med avseende på biologisk mångfald." [7] Utarmningen av biologisk mångfald är ett lika stort hot mot mänskligheten som klimatförändringar, därför får vi inte offra biologisk mångfald i skogen i ett (missriktat) försök att rädda klimatet genom att använda mer skogsbiobränsle.

Utredningen föreslår att "regeringen bör ge Skogsstyrelsen och Jordbruksverket i uppdrag att ta fram en strategisk planering av arbetet med att minska avgången av växthusgaser från skog och jordbrukets organogena jordar och öka kolinlagringen i åker och betesmark." (s. 352). Detta är bra och bör genomföras, med tillägget att det också bör gälla skogsmark.

Utredningen säger att "I detta sammanhang underströk beredningen vikten av att skogar med höga naturvärden skyddas från avverkning." (s. 353). Vi instämmer, med tillägget att detta också är viktigt eftersom gamla skogar som aldrig avverkats har ett större kollager än brukade skogar, och sådana skogar fortsätter att ta upp kol trots att de är gamla. [8, 9, 10] Det stämmer alltså **inte** som utredningen skriver att "Skogen når vid mognad en balans mellan upptag och nedbrytning och kolförrådet blir fullt eller ökar endast mycket sakt," (s. 363) om man med "mognad" menar "avverkningsmogen" i skogsbrukets mening. Det tar mycket längre tid än så för en skog att uppnå koljämvikt.

Vi anser att utredningen är lite väl optimistisk vad gäller möjligheten att samtidigt klara den biologiska mångfalden i skogen och öka produktionen och användningen av skogsbiomassa till bränsle och tillverkning. En möjlighet här är att minska produktionen av pappers- och massaprodukter, som är kortlivade och snabbt kommer ut i atmosfären och som dessutom kräver mycket energi att tillverka (ca 23 % av Sveriges energiåtgång sker i skogsindustrin). Det skulle ge en dubbel klimatvinst i minskad energiåtgång och bevarat kollager. Vi är däremot positiva till att öka andelen långlivade träprodukter - med en varning om att det då måste garanteras att mängden mer energiintensiva produkter verkligen minskar, dvs att det verkligen sker en substitution. Att bara öka tillgången på långlivade träprodukter kommer bara att öka den totala konsumtionen.

Forskare visade nyligen [11] att skogsskötsel i Europa hade bidragit till uppvärmning av klimatet, till stor del på grund av att barrmonokulturer ersatt lövskog och blandskog. Barrskog är mörkare än lövskog och reflekterar inte lika mycket solljus. Därför borde blandskog gynnas istället för gran- och tallmonokulturer i svenskt skogsbruk. Detta skulle också vara bättre för den biologiska mångfalden och därmed bidra till ökad resiliens. Det minskar även risken för skogsägare eftersom monokulturer är mer känsliga för sjukdomar som förväntas öka med klimatförändringarna. Granmonokulturer är också känsliga för stormar som också förväntas öka.

Elin Götmark, talesperson i föreningen Skydda Skogen

Referenser:

1. Das Gupta, "Population, Poverty, and Climate Change", The World Bank Research Observer (2014)
2. Holtsmark, "A comparison of the global warming effects of wood fuels and fossil fuels taking albedo into account", Global Climate Change Bioenergy (2014)
3. Ter-Mikaelian et al, "The Burning Question: Does Forest Bioenergy Reduce Carbon Emissions? A Review of Common Misconceptions about Forest Carbon Accounting", Journal of Forestry (2015)
4. Johnston and van Kooten, "Back to the Past: Burning Wood to Save the Globe", Ecological Economics (2015)
5. Schulze et al, "Large-scale bioenergy from additional harvest of forest biomass is neither sustainable nor greenhouse gas neutral", Global Climate Change Bioenergy (2012)
6. Konjunkturinstitutet, "Miljö, ekonomi och politik" (2014)
7. Naturvårdsverket, Rapport 6389. Konventionen om biologisk mångfald och svensk naturvård. (2010)
8. Luyssaert et al, "Old-growth forests as global carbon sinks", Nature (2008)
9. Jonsson and Wardle, "Structural equation modelling reveals plant-community drivers of carbon storage in boreal forest ecosystems", Biology Letters (2009)
10. Zhou et al, "Old-growth forests can accumulate carbon in soils". Science (2006)
11. Naudt et al, "Europe's forest management did not mitigate climate warming", Science (2016)